

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

חובת הנאמנות כלפי לקוח כאשר שכר טרחה משולם על-ידי צד שלישי

שאלתא האם עורך דין שנתן שירות לא, ותשלום שכר הטרחה הוסדר על-ידי ב' שהוא לקוח קבוע שלו אך לא באותו עניין, חייב לגלות לא' פרטים על שכר הטרחה, ואם כן האם הוא רשאי להסתיר את עובדת מסירת הפרטים לא' מב?

החלטה במערכת יחסים שבה הלקוח והמממן אינם אותו אדם, יחסי עורך ולקוח בעניין בו מייצג עורך הדין את הלקוח מתקיימים כלפי הלקוח ולא כלפי המממן. הפרטים הקשורים לתשלום באותו עניין צריכים להיות גלויים כלפי הלקוח וכלפי המממן. עורך הדין רשאי למסור המידע לא' ואינו רשאי להסתיר את עצם מסירת המידע מב'. (החלטה מספר את 191/10)

כלל 30: אין חובה ליידע את הלקוח לגבי חלוקת שכר הטרחה במקרה של הפנייה לעורך דין אחר

שאלתא בהתאם לכלל 30 לכללי האתיקה "עורך דין המעביר ענין לטיפולו המקצועי של חברו לא יהיה זכאי לחלק בשכר הטרחה אלא אם כן הוסכם במפורש אחרת.. השאלה היא האם במקרה שבו נעשתה הפנייה לפי הכלל יש חובה על מי מעורכי הדין לגלות את הסיכום אודות חלוקת שכר הטרחה ללקוח?

החלטה הן כלפי עורך הדין המעביר והן כלפי המקבל אין חובת דיווח על תשלום שכר הטרחה ללקוח. יחד עם זאת, כמו בכל עניין אחר של שכר טרחה, אם הדבר מעורר חשש לניגוד עניינים באשר לטיפול בתיק ולא באשר לנובה השכר, חלה על עורך הדין המפנה חובה להודיע ללקוח ולקבל הסכמתו. (החלטה מספר את 292/10)

ניגוד עניינים: ייצוג נגד לקוח לשעבר

שאלתא הפונה ייצגה עד לפני שלוש שנים חברה בתביעות שהגישו נגדה עובדים בבית הדין לעבודה. כיום היא מטפלת עבור החברה רק בתיק אחד שנותר פעיל מפני שלוש שנים. כעת מבקשים לשכור את שירותיה חברי

הנהלה שפוטרו המבקשים לתבוע את החברה. הפונה מסבירה שאין זיקה בין התביעה החדשה לתביעות בהם טיפלה קודם לכן הואיל ומדובר בחברי הנהלה שבהסכמי העסקתם ובזכויותיהם טיפל משרד עורכי דין אחר. מה עוד שהנהלת החברה התחלפה וזו אינה ההנהלה שעימה עבדה בעבר. הפונה מבקשת מהוועדה היתר לייצג את חברי הנהלה שפוטרו נגד החברה או שלחילופין מי ממשרדה יוכל לייצגם.

החלטה הייצוג בעטיו פנתה לקבל היתר מעורר חשש ממשי לניגוד עניינים בין אם יעשה על-ידי ובין על-ידי מי ממשרדה, ובשל כך הוועדה אינה מתירה אותו. (החלטה מספר את 34/11)

כלל 22: אסור להקליט אוטומטית שיחות לצרכי בקרה ואיכות

שאלתא משרד עורכי דין מפעיל מערכת מענה אוטומטי לשיחות טלפון המודיעה למצללים, טרם מענה אנושי, כי השיחות מוקלטות לצורכי בקרה ואיכות, וזאת ללא מתן אפשרות לסרב להקלטת השיחה. השאלה היא האם הקלטה אוטומטית כאמור מותרת לאור כלל 22(א) לכללי האתיקה לפיו: "לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עורך דין אחר, אלא בידיעתם."

החלטה יש לקחא את כלל 22(א) כדורש לצורך הקלטת הלקוח או עורך דין אחר ידיעה ששלוה בה הסכמה להקלטתו. לפיכך, הקלטה אוטומטית של שיחות למשרד עורכי דין פסולה מבחינה אתית. (החלטה מספר את 299/10)

הערת העורכת פרשנות זו של כלל 22 הרואה "ידיעה" במונח של "הסכמה" נסמכת על בג"צ 305/89 **שמחה ניר נ' בימ"ש לענייני תעבורה**, פ"ד מה(3) 203 שם נדחתה עתירה של עורך דין שעתר בבקשה להורות שהוא רשאי להקליט דיון בבית משפט לענייני תעבורה ללא כל הודעה. בית המשפט אומנם לא נדרש לפרשנות כלל 22 אך קבע כי לצורך ההקלטה נדרשת ידיעה והסכמת בית המשפט. הרציונל של כלל 22 הוא הרצון לאפשר שיחות חופשיות בין עורך הדין ללקוחותיו ובין עורכי דין. יחסים אלו מושתתים על אמון והגינות המחייבים הסכמה להקלטת השיחות.

הקלטת שיחה עם הצד שכנגד ובא כוחו על-ידי הלקוח

שאלתא עורך הדין הפונה מייצג לקוח בסכסוך מקרקעין. בשלב מסוים התקיימה פגישה במשרדו של ב"כ הצד שכנגד, בנוכחות שני הצדדים אך ללא נוכחות עורך הדין הפונה או מי ממשרדו. שיחה זו, ובכללה התבטאויות של ב"כ הצד שכנגד, הוקלטת על-ידי הלקוח. השאלה היא אם קיימת מניעה "מבחינה אתית או אחרת" להגשת קלטת השיחה והתמליל כראיה לבית המשפט. לדברי הפונה, מדובר בראיה חיונית, המוכיחה את שקריותן של טענות הצד שכנגד בכתב הגנתו ומוכיחות את הטענות שביסוד התביעה.

החלטה

א. האיסור על הקלטת עורך-דין עמית חל כלפי עורך-הדין באופן אישי, וכפי שנקבע על-ידי הוועדה גם בעבר, האיסור חל גם כלפי עובדי משרדו של עורך-הדין כשלוחיו.

ב. איסור זה אינו חל על הלקוח או על אדם אחר מטעמו של הלקוח וכללי האתיקה המקצועית של עורכי הדין אינם באים לצמצם את מערך הזכויות, החובות ואפשרויות הפעולה של הלקוח, להבדיל מעורך-הדין. לפיכך, לקוח שאיננו עורך-דין רשאי להקליט את עורך-דינו של הצד שכנגד, בכפוף להוראת כל דין. לעורך-דינו אסור לסייע או לקחת חלק באופן אישי בפעולה זו אולם גם אין עליו חובה למנוע אותה או את השימוש בתוצריה. כאשר עורך-הדין או מי מעובדיו כלל אינו משתתף בשיחה המוקלטת, אין לומר שהופר כלל 22.

ג. הועלתה בפנינו הטענה כי בנסיבות העניין הוקלטה שיחה חסויה שמטרתה משא ומתן לקראת הסדר פשרה, שקיימה מבלי לפגוע בזכויות. הוועדה לא נדרשה כלל לכירור עובדתי של שאלה זו - קרי אם דובר בפגישה חסויה אם לא - שכן אין מונחות בפניה מלוא הראיות הדרושות לשם כך. זו טענה שבית המשפט יוכל לעיין ולהכריע בה, במידת הצורך.

ד. בהינתן ממצא עובדתי כי עורך-דין פעל להגשתה של ראייה לכית המשפט בידיעה שהושגה באמצעים פסולים או תוך הפרת הבטחה לחיסיון יוכל מי שחש נפגע לשוב ולפנות אל ועדת האתיקה, שתשקול אם נעברה עבירה אתית על יסוד כל נסיבות העניין. (החלטה מספר את 269/10)

דין משמעתי: טענה לגבי רשלנות עורך הדין

עובדות המתלונן טוען שהנילון סייע לו בניסוח תביעה אזרחית בגין רשלנות רפואית. לטענתו, הנילון התרשל בעבודתו בכך שצירף לתביעה חוות דעת רפואית בפורמט לא נכון וסירב המשיך לטפל בענייניו כך שהמתלונן ממשיך לייצג את עצמו בבית המשפט. הנילון השיב שהוא התבקש רק לנסח כתב תביעה עבור המתלונן וזאת עשה במיומנות. עוד מוסיף הנילון כי שום נזק לא נגרם למתלונן.

החלטה לגנוז את התלונה. תלונות על טעויות מקצועיות לכאורה של עורך דין מקומן אינו בדרך כלל בבתי הדין המשמעתיים אלא כתביעה אזרחית. ראוי לגנוז את התלונה מהעדד אשמה. (החלטה מספר את 158/10)

דין משמעתי: אי תשלום חוב אזרחי

עובדות עורך הדין הנילון רכש חבילת נפש מהחברה המתלוננת. החברה הגישה נגדו תביעה בסדר דין מקוצר בטענה שלא שילם את מלוא התמורה עבור חבילת הנופש. ניתן פסק דין במעמד צד אחד המחייב את הנילון לשלם למתלונן. הנילון הגיש בקשה לכיטול פסק דין שנדחתה. החברה המתלוננת פתחה תיק הוצאה לפועל בגין החוב הפסוק אך הנילון לא שילם את חובו.

הנילון טוען שמדובר בתלונה קנטרנית וכי הוא חמה על-ידי החברה שמכרה לו חבילת נפש ולא עמדה בהתחייבויותיה. בהמשך לאחר שועדת האתיקה החלה לטפל בתלונה העביר הנילון כספים למתלוננת כמסכם בניהם.

החלטה לגנוז את התלונה. התלונה עוסקת בחוב אזרחי נמוך יחסית שאינו קשור לעבודת הנילון כעורך דין. כמו כן, החוב שולם לבסוף. בנסיבות אלו לא מצאנו עילה לאישום משמעתי. (החלטה מספר את 89/09)

חסיון: אינו חל על מידע בדבר עבירה עתידית

שאלתא עורכת הדין הפונה קיבלה מינוי על ידי בית המשפט לצורך בדיקת תביעות חוב של חייב אלמוני בהליך של פשיטת רגל. במסגרת זו היא גם מונתה על ידי בית המשפט לייצגו בתיקי הוצאה לפועל רבים שהוא עצמו הזוכה בהם. כתוצאה מכך היא ייצגה את אלמוני בשורה של הליכים. בין לבין אלמוני חשף בפניה כי הוא מתכוון להונות את המדינה בעניין שבו היא ייצגה אותו, ולכן היא שואלת האם יש לראות את אלמוני כלקוח שלה לעניין חסיון עורך דין-לקוח, והאם חלה עליה חובת דיווח על ההונאה?

החלטה לעניין חסיון עורך דין-לקוח אלמוני הוא ללא ספק לקוח של עורכת הדין הפונה. לפיכך היא מנועה מלמסור לרשויות את המידע שנמסר לה על ידי אלמוני במסגרת היחסים המקצועיים ביניהם. ככל שהלקוח חושף תכנית לעבור עבירה עתידית, תכנית זו אינה חסויה ועליה להבהיר זו ללקוח. יחד עם זאת, אין בפניה מספיק פירוט כדי להכריע אם זה המקרה הנדון. (החלטה מספר את 1/11)

ייחוד המקצוע: גוף שהקימה חברת ביטוח המנהל בעבורה תביעות משפטיות

שאלתא מדובר בחברה שהקימה חברת ביטוח שמטרתה לנהל בעבורה את התביעות המשפטיות והוא עושה זאת ללא תמורה (להלן: "החברה"). השאלה היא האם פעילות הגוף מהווה הסגת גבול המקצוע ומפרה את סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין?

החלטה ככל שהחברה עוסקת בארגון התביעות ובהפעלת עורכי דין חיצוניים המקבלים את ייפוי הכוח ושכר הטרחה מחברת הביטוח, נקבע על-ידי ועדת הגנת המקצוע כי אין בכך הסגת גבול המקצוע וכן, אין בכך עבירה משמעתיית כלשהי.

ככל שהחברה מעסיקה בשכר עורכי דין פנימיים, הם אינם רשאים לייצג את חברת הביטוח, והחברה אינה רשאית להשתתף בשכר טרחת עורך דין שנפסק לטובת חברת הביטוח ואינה רשאית לקבל תשלום עבור שירות משפטי שממילא אסור לה לתת. (החלטה מספר את 285/10)

דין משמעתי וכלל 9: סמכות ועדת האתיקה הארצית מכוח סעיף 18(ב)ח) במקרה של העמדה לדין משמעתי בגין קבלת שכר טרחה שלא בכסף

עובדות ועדת אתיקה מחוזית החליטה להעמיד לדין את עורכי הדין הפונים בגין הפרה של כלל 9 לכללי האתיקה האוסר על קבלת שכר טרחה שלא בכסף הואיל והם ערכו הסכם ייצוג עם חברת "הזנק" (startup), לפיו שכר טרחתם בגין ייצוג החברה ישולם להם במניות. שתיים מבין טענותיהם הם: 1) כי יש החלטה של המועצה הארצית לבטל את כלל 9 כפי שהוא מנוסח כיום ולהתיר העניין. וכי עמדת משרד המשפטים תומכת בכך ואף מבקשת לבטל הכלל באופן נרחב יותר, והעניין אף תלוי ועומד בבג"ץ. 2) טענה שנייה היא שמדובר באפליה והסדר תשלום כזה מקובל בקרב עורכי דין רבים העוסקים בתחום.

החלטה שתי הטענות שהובאו לעיל מצד הפונים הן כבדות משקל ואין לבטל את חשיבותן. אולם, לא מצאנו שבמקרה זה צריכה ועדת האתיקה הארצית לפעול מכוח סעיף 18(ב)ח) לחוק הלשכה ולהתערב בהחלטה של הועדה המחוזית להעמיד לדין, שכן כלל 9 תקף וטרם בוטל. בנוסיות אלו, מתחזק הצורך בהחלטה מהירה של משרד המשפטים בכל הקשור לאישור החלטת המועצה הארצית באשר לתיקון כלל 9. עם דחיית הבקשה, ולנוכח הליכי החקיקה והבג"ץ, נבקש להציע לוועדה המחוזית לבחון שמא נכון לעכב ההעמדה לדין עד להכרעה בעניין תיקון הכלל. (החלטה מספר את 300/10)

חסיון: עדות עורך הדין במס ערך מוסף לגבי חברה שהוא מחזיק בנאמנות במניותיה

שאלתא עורך הדין הפונה נקרא למתן עדות במשרדי מע"מ בקשר לחברה שהוא מחזיק במניותיה, כאשר המניות מוחזקות על-ידו בנאמנות עבור לקוחות. במסגרת החקירה נדרש להשיב על השאלות הבאות: עבור מי מוחזקות המניות בנאמנות? מי מנהל את החברה בפועל? מה פעילות החברה ואופן פעילותה? וכיצב' שאלות הקשורות לפעילות החברה. הפונה מבקש לדעת אם עליו להשיב לשאלות לאור חסיון עורך-דין-לקוח החל.

החלטה

- א. הפניה באשר לחלותו של החיסיון המקצועי בנוסיות העניין כללית יתר-על-המידה. לכן, לא ניתן לתת חוות דעת מקדימה אלא קווים כללים לפעולה בלבד.
- ב. ככלל, היכן ששיקול-דעתו של עורך-הדין מורה לו כי מסמך או מידע הינו חסוי, בהקשר של חקירת מע"מ או מס הכנסה, עליו לפעול בהתאם להסדר המיוחד הקבוע בסעיפים 235-א-235 לפקודת מס הכנסה (ביחס למסמכים). ככל שמדובר במידע בעל-פה (שאלות ותשובות בחקירה) על עורך הדין להימנע ממסירת מידע שהוא סבור שחל עליו חיסיון מקצועי, כל עוד לא ניתנת החלטה שיפוטית המכריעה בשאלת תחולתו של החיסיון. כהנחיה כללית, במקרה של ספק על עורך-הדין לפעול בהתאם להסדר זה ולרציונאל המנחה אותו. (וראו ההחלטות הבאות: את 162/03 פורסמה ב-**אתיקה מקצועית** 10 עמ' 6 (2004); את 142/08 פורסמה ב-**אתיקה מקצועית** 28 עמ' 3-4 (2008))

ג. ככל מקום שמתעורר ספק לגבי הפרת החסיון, וככל שיש זמן לכך, דרך המלך היא לפנות ללקוח ולבדוק אם הוא מוותר על החסיון, ובלבד שהויתור יהיה מושכל וענייני. אם מטעמי החקירה עורך הדין אינו יכול או אינו רשאי לפנות ללקוח בעניין זה, עליו לוודא שויתור על החיסיון שמוצג לו, התקבל על-ידי הלקוח באופן מושכל וענייני.

- ד. כאשר המידע המבוקש נוגע לזהות הלקוח - בכל מקום שחלה על המידע חובת גילוי מכוח דין, ממילא לא יכולה לקום טענת חסיון. לגופו של עניין, בדרך כלל זהות הלקוח אינה חסויה. אם באופן חריג סבור עורך הדין שחל חסיון בנסיבות העניין, הוא נדרש לעמוד עליו כמפורט לעיל.
- ה. כאשר המידע המבוקש נוגע לפעולות עבור לקוח - בדרך כלל הפעולות שעושה עורך דין עבור לקוח הן חסיוניות, ואם הן אינן חסיוניות - עורך הדין יצטרך לפעול בהתאם. מקום שבו הפעולות נעשות באופן פומבי (למשל בדרך של דיווח לרשם החברות וכדומה), ממילא לא חל עליהן חסיון מקצועי. (החלטה מספר את 45/11)

חובת הנאמנות: כיצד על עורך הדין לנהוג כאשר הלקוח הוא חולה נפש

עובדות הנהלת בתי המשפט העבירה אל הועדה החלטה מבית משפט השלום באשדוד בת"פ 09-2133, המפנה בסיפא שלה "שאלה אתית-מוסרית" לחוות דעתה של וועדה זו. מדובר בתיק שבו הורה בית המשפט על בדיקה פסיכיאטרית לנאשם, שעל-פיה נמצא הנאשם לוקה בסכיזופרניה, נמצא במצב פסיכוכי עם שיפוט פגום באופן חמור, לא מבין אסטרטגיה משפטית, לא מעריך הליכים בבית משפט, לא מסוגל לספק לעורך הדין פרטים רלוונטיים, מסרב באופן עקבי לקבלת טיפול תרופתי, ואינו כשיר לעמוד לדין. לאור האמור הורה בית המשפט על הפסקת ההליכים המשפטיים ועל הוצאת צו לאשפוז הנאשם. השאלה שהטרידה את בית המשפט נבעה מהתנגדותו של הסניגור מטעם הסנגוריה הציבורית, בשמו של לקוחו ובהתאם להוראתו, לעריכתה של הבדיקה הפסיכיאטרית, להפסקת ההליכים ולצו האשפוז, תוך כפירה באשמה ובקשה לקבוע את התיק להוכחות. בסיפא להחלטה נכתב:

"... עמדת הסנגוריה הציבורית, היא להביע את דעתו של הנאשם ואפילו מדובר במי שנמצא במצב פסיכוכי. מדובר בנקודה שמעלה שאלה אתית-מוסרית הדורשת ליבון מהותי שכן בשל עמדה זאת, לא הוצא צו בדיקה בעת שהתביעה ביקשה זאת אלא לאחר התדרדרות נוספת במצבו של הנאשם. ייתכן כי במהלך תקופה זו היה פוטנציאל לא רק לסיכון לו עצמו, אלא גם לאחרים. אמנם בסופו של דבר הנושא נתון לשיקול דעתו של ביהמ"ש אבל כשסנגור מודיע לביהמ"ש שלדעתו הנאשם כשיר ואחראי - ביהמ"ש נוטה לקבל עמדתו שהרי הוא מכיר טוב יותר את לקוחו. ולכן החלטה זו תשלח גם לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין באמצעות מנהל בית המשפט, כב' השופט משה גל, אם ימצא לנכון לעשות כן".

שאלתא האם פעל הסניגור כשורה כאשר פעל לפי רצון הלקוח למרות שמדובר בלקוח שאינו כשיר ויש חשש שהוא מהווה סכנה לעצמו ולאחרים.

החלטה

1. בנסיבות העניין, ולאור עמדת הועדה בתיק את/299/07 (פורסם **באתיקה מקצועית** 26 עמ' 7 (2008)) לא מצאנו פגם בהצגת עמדתו של הסניגור, בשם לקוחו, כאשר התנגד למתן צו האשפוז הכפוי ובכך שנמנע מליזום בדיקה פסיכיאטרית או טענה של היעדר כשרות פלילית.
2. בנסיבות המקרה דומה שההתלבטות של הסניגור הייתה פשוטה יותר, מאחר והחשש הממשי לפיו הנאשם חולה נפש והצורך בבדיקה פסיכיאטרית נטען בפני בית המשפט והיה מצוי בפניו מתחילת ההליך (בית המשפט היה מודע לכך שהנאשם אושפז מספר פעמים בעבר ומסרב לתרופות ולבדיקה, אלא שלשאלתו הבהיר הסניגור שהנאשם מתעקש לנהל הגנתו ומעדיף לרצות מאסר בעבודות שירות, אם יורשע, על פני אשפוז וקבלת טיפול תרופתי).
3. עיינו באבחנה בין התנגדות לאשפוז הכפוי, וכן אי-הגשה יזומה של ראיות מטעם ההגנה, לבין התנגדות לעצם קיומה של הבדיקה (היכן שיש לסניגור יסוד של ממש לחשוב כי הנאשם אכן חולה נפש). לאחר התלבטות מצאנו, שאבחנה זו הינה בעייתית, במובנים של הנאמנות ללקוח המביע התנגדות מפורשת לעצם קיום הבדיקה. בסופו של דבר הנאמנות ללקוח גוברת.
4. החריג היחידי לגישתנו הינו כאשר הנאשם אינו מסוגל להביע את דעתו באופן קוהרנטי, שאז על הסניגור לשקול את דרך הפעולה המתאימת עם אינטרס לקוחו ואף להותיר את קיום הבדיקה לשיקול-דעת

בית המשפט. אך כאשר הלקוח מורה לעורך-דינו להתנגד לקיום בדיקה פסיכיאטרית, אין הסניגור רשאי להשתחרר מהנחיה זו.

5. מובן שהעמדה אינה מחייבת את בית המשפט ומוכן, שכתמיד וגם במסגרת ההתנגדות בשם לקוחו, מחובתו של עורך-הדין שלא להטעות את בית המשפט (למשל, אל לסניגור טענות של עובדה התומכות בעמדת הלקוח אם הוא יודע שאינן נכונות). אולם חובה זו אינה שונה במקרה זה מכל מקרה אחר בו טוען עורך הדין בפני בית משפט.

6. חשוב להבחין בין עמדה שמציג עורך דין כרצון הלקוח לבין הצגת הטענה כמעין חוות דעת בשמו שלו (של עורך הדין). ברי הדבר שעורך הדין אינו מעיד מטעם לקוחו אלא טוען בשמו, וכך נכון לפרש את דבריו בדיון. (החלטה מספר את 2/11)

התבטאות מותרת כלפי עד בבית משפט

עובדות המתלוננת שהיא עובדת סוציאלית טוענת שעורכת הדין הנילונה השמיצה אותה כאשר בעת דיון בבית הדין הרבני, שם הנילונה מייצגת את האישה בהליך גירושין, אמרה הנילונה שהיא תבקש להזמין את המתלוננת כעדה "שתוכל להעיד, היא מורגלת בעדויות מהסוג הזה ואני מבקשת שהיא תתייצב ותעיד אודות הקשרים שלה עם הבעל".

מהתלונה ללא קריאת הנספחים מתקבל הרשם כאילו הנילונה השמיצה את המתלוננת כעובדת סוציאלית, בתוקף תפקידה, בעוד שהבקשה לזמנה נגעה לראיות בדבר יחסיה האינטימיים עם הבעל.

החלטה לגנוז את התלונה הואיל ואין בדברים האלה כל עבירה. על פי החומר שהיה בפני הנילונה המתלוננת קיימה יחסים עם הבעל; הבעל הזה סירב לתת גט לאשתו, היא לקוחתה של הנילונה; בנסיבות אלה היא ביקשה להעיד את המתלוננת. הלשון בה נקטה כלפי העדה איננה חריגה. השאלה איננה אם יכלה הנילונה להשתמש בשפה יותר עדינה או לא; השאלה, אם הביטויים חריגים או לא נאותים, והם לא כאלה. הנילונה לא השתלחה בה ולא השתמשה בביטויים חריגים. הועדה לא תשים מחסום לפיו של עורך הדין בייצגו לקוח בפני ערכאה משפטית. (החלטה מספר את 295/10)

התנהגות הנדרשת מעורך דין המייצג את המדינה

עובדות המתלונן מנהל מזה למעלה מעשרים שנים הליכים כנגד קצין התגמולים להכרת זכות בגין מחלה בה לקה בצבא. תביעתו המקורית נדחתה, ומזה כארבע שנים המתלונן מנהל נגד המדינה הליכים בבתי משפט לשם הכרה בו, ולהבאת ראיות חדשות ובין היתר מתיקו הרפואי בצבא. הנילון מייצג את המדינה מטעם הפרקליטות בהליכים חדשים אלה, שהינם עדיין הליכים תלויים ועומדים. המתלונן טוען נגד הנילון, כי בהליכים אלה טען טענות חסרות ביסוס ואמת בבית המשפט, גרם לסחבת מכוונת בהליכים (באי עמידתו במועדים שקצב בית המשפט) והעלים מבית המשפט את תיקו הרפואי המקורי, כך שבפני בית המשפט יהא רק העתק ממנו. לתלונתו מצרף המתלונן בין היתר מכתב שקיבל מהאגודה למען איכות השלטון בישראל, לפיה לכאורה פניית המתלונן מעלה חשד להתנהלות בלתי תקינה של עורך הדין מפרקליטות המדינה.

הנילון הגיב בעצמו וצירף לתגובתו גם תגובה מטעם פרקליטת המחוז וגם את תגובת משרד פרקליט המדינה בעניין. לגופו של עניין הנילון, דוחה ומכחיש את כל טענות המתלונן כעורבא פרח, וטוען כי התיק הרפואי המקורי אבד במזכירות בית המשפט.

החלטה לגנוז התלונה, עם הערה, שאם ימצא המתלונן בעתיד בהחלטות בית המשפט הנכבד התייחסות שלילית בקשר להתנהגות הנילון במשפט, שיומצאו לוועדה או שלאחר סיום ההליכים המשפטיים שבין הצדדים יראה המתלונן לפנות שוב לוועדה בתלונה - הועדה תידרש לתלונה החדשה.

לעמדת הועדה, כאשר פרקליט מטעם המדינה מייצג את המדינה למול אחד מאזרחיה הוא חב בחובת נאמנות מסוימת כלפי האזרח ועליו לעשות הכל כדי לסייע לו בזרזו הדיון בדבר זכויותיו ובודאי שלא לעכבו. (החלטה מספר את 330/10)

דין משמעתי: ועדת האתיקה אינה גוף חוקר

עובדות לטענת המתלונן עורך הדין הנילון, שהוא יועץ משפטי של רשות ממשלתית, ביצע שורה של פעולות שבאו לשבש הליך חקירה של המשטרה ובכך יש התנהגות שאינה הולמת עורך דין. התלונה אינה כוללת כל פירוט עובדתי או ראיתי ביחס למעשים לגביהם נטען כנגד הנילון אלא רק מציינת שניתן לפנות לפרקליטות המדינה החוקרת את הנושא ולבקש ממנה את חומר החקירה.

הנילון השיב כי חקירת המשטרה נגדו בעניין זה הסתיימה בהחלטה שלא להעמידו לדין פלילי מחוסר ראיות וגם היועץ המשפטי לממשלה החליט שלא להעמידו לדין משמעתי של עובדי המדינה אך הוא שוקל לתת הערה לנילון לפי הוראת התקשי"ר, בכפוף לשימוע שטרם התקיים.

ועד המחוז החליט לגנוז את התלונה בנימוק הבא, שנמסר למתלונן: "לאור החלטת המדינה שלא להעמיד את [הנילון] לדין פלילי מחוסר ראיות ולאור החלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא להעמיד לדין משמעתי את [הנילון], ומאחר וועדת האתיקה אינה גוף חוקר אלא גוף המברר תלונות, הרי כל עוד אין בידי ועדת האתיקה מידע מלא ומפורט שיגיע מהמתלונן אין ביכולתה לדון בתלונה והתלונה נגנזה".

החלטה לגנוז את התלונה מטעמי החלטת ועד המחוז, המותרת בפניו פתח להגיש תלונתו כאשר היא נשענת על תשתית עובדתית-ראייתית רלוונטית או לחילופין, על החלטות הכוללות ממצאים עובדתיים ביחס למעשיו של הנילון וטיבם (לרבות החלטה על מתן הערה משמעטית). [החלטה מספר את 334/10]

חסיון וחובת הסודיות: מוסיפים להתקיים כלפי לקוח בהליך פשיטת רגל

שאלתא לקוח ביקש מעורך דינו לפתוח עבורו תיקי הוצאה לפועל לגביית שיקים שחזרו. לצורך פתיחת התיקים, הפקיד הלקוח בידי עורך דינו סכום כסף. עורך הדין גבה כספים על חשבון החוב, אך בין לבין ניתן צו כינוס נגד הלקוח, עליו נודע לעורך הדין רק לאחר שהחל בהליכים בשם לקוחו. עורך הדין מבקש לדעת אם בנסיבות אלה עליו לדווח לכונס הרשמי על פתיחת ההליכים ולמסור לידי את הכספים שנגבו עבור הלקוח, או שמא יהיה בכך כדי להפר את חובת הסודיות שחלה על עורך הדין. עוד שואל עורך הדין אם עליו להפסיק את הטיפול בענייני הלקוח.

החלטה

א. עורך הדין מנוע, בכל מקרה ונסיבות, מלהעביר כספים כלשהם ללקוח. עד שהלקוח לא יודיע לגורמים הרלבנטיים כי קיימים כספים בידי עורך הדין, על עורך הדין לשמור כספים אלה אצלו בנאמנות.

ב. הנאמן אינו בא בנעליו של הלקוח והופך בכך ללקוח של עורך הדין. לכן, חובת הסודיות שחב עורך הדין ממשיכה להתקיים כלפי הלקוח. הייצוג הוא אישי כלפי הלקוח ולא כלפי הנאמן. הנאמן אינו מחליף את האישיות המשפטית של הלקוח והופך אותו לפסול דין. הנאמנות באה לידי ביטוי בקבלת האחריות על רכושו של הלקוח, לצורך מימושו וחלוקתו בין הנושים. מכאן גם נובעת חובתו של הלקוח לגלות לנאמן מהו הרכוש שיש ברשותו. חובה זו היא חובה אישית של הלקוח, כלפי הנאמן, ועצם קיומה מלמד על ההפרדה שקיימת בין האישיות המשפטית של הנאמן לבין האישיות המשפטית של הלקוח, אשר, כאמור, לא מתבטלת רק בשל כך שמונה לו נאמן.

ג. עורך הדין לא יוכל להמשיך ולנהל את תיק הוצאה לפועל, ועליו להודיע על כך ללקוחו.

ד. אם יפנה אל עורך הדין גורם מוסמך וידרוש לקבל ממנו מידע לגבי תיק הוצאה לפועל, עורך הדין יהיה מחויב למסור מידע זה, ועל פי דרישה של כונס הנכסים (או הנאמן) בהליך הפש"ר, אף להעביר את הכספים שנצברו לקופת הכינוס. [החלטה מספר את 185/10]

עורך דין המכהן כיועץ משפטי בחברת האם יכול לכהן כדירקטור בחברת הבת כאשר שתי החברות הן פרטיות

שאלתא עורך הדין הפונה משמש כיועץ משפטי של חברת אם. האם הוא יכול להתמנות כדירקטור בחברות הבת. שתי החברות הן פרטיות.

החלטה כללי לשכת עורכי הדין (דירקטורים בחברות ציבוריות), התשמ"ט-1988 אינם חלים על המקרה הואיל ולא מדובר בחברות ציבוריות. בפרטים שמובאים בשאלתא אין כדי להצביע על קיומה של עבירה אתית בעצם המינוי כדירקטור בחברות הבת. אין באמור לעיל כדי להכשיר מצב של ניגוד עניינים או הפרה של כללי האתיקה במילוי איזה מתפקידי עורך הדין הפונה. (החלטה מספר את 36/11)

כלל 34: כיצד על עורך הדין לנהוג כאשר נודע לו שמידע שמסר לבית המשפט אינו נכון

שאלתא עורך הדין הפונה מייצג לקוח בהליך משפטי בפני בג"צ. הדיון האחרון בתיק התקיים לפני למעלה משנה ומאז ממתנים הצדדים להכרעה, שיטולה להינתן בכל יום. לאחרונה, זמן רב לאחר הדיון האחרון, הגיע אל הפונה מידע לפיו ייתכן שחלק ממה שמסר הלקוח במסגרת התיק אינו נכון. בפגישה שקוימה עם הלקוח התברר שהמידע נכון וכי מה שנמסר על-ידם לבית המשפט אינו נכון. המידע האמור ידוע גם לצד שכנגד, המדינה המשיבה בעתירה. לא ברור אם הכרעת בית המשפט תושפע מהמידע האמור. להערכת הפונה, חשיפת המידע ברבים עלולה לסכן את הלקוח.

שאלתו היא אם מוטלת עליו בנסיבות אלה חובה לדווח לבית המשפט על המידע שהתגלה בעניין לקוח, ולחילופין, ה אם חל איסור על גילוי המידע כאשר הוא פוגע בלקוח.

החלטה אם עורך הדין משוכנע שהצד השני יודע הדבר לאשורו, וכל עוד עורך הדין אינו נדרש להציג מצג פוזיטיבי - לא חלה חובה לפנות לבית המשפט לתקן את הפרט, שכן הצד השני יכול לפעול בחוכמתו. אם הצד השני יבקש לתקן את הפרט, חייב עורך הדין להציג אמת בתגובתו.

אם עורך הדין אינו משוכנע שבא כוח הצד השני ער לעובדות לאשורו, כי אז עליו לקבל הסכמת הלקוח כדי להציג את העובדות לאשורו, בין בדרך של פנייה לכא כוח הצד השני ובין בדרך של פנייה לבית המשפט, תוך צמצום הנזק ללקוח, ככל האפשר. אם הלקוח יסרב לגילוי האמת - על עורך הדין להתפטר מן הייצוג בהקדם האפשרי. בשל חשיבות העניין נביא גם את דעת המיעוט, לפיה בנסיבות שהוצגו בפנינו עומדת על הכף חובת עורך הדין שלא להטעות את בית המשפט, ולו במחדל, וכן שמו הטוב של עורך הדין כמי שעלול להיתפס מטעה את בית המשפט. בנסיבות אלה, לפי דעת המיעוט, חלה חובה להציג העובדות לבית המשפט תוך צמצום הנזק ללקוח ככל האפשר, גם ללא הסכמתו וגם אם הלקוח מפטר את עורך הדין. אין בכך שהמידע מצוי בידי הצד השני כדי לגרוע מחובתו זו של בא כוח העותרים. דעת המיעוט מבוססת על מאמרה של ד"ר לימור זר-גוטמן "החובה שלא להטעות את בית המשפט" עיוני משפט כד עמ' 413 (2001).

דעה נוספת שהושמעה היא, שהחובה לשכנע את הלקוח לגלות את המידע והחובה להתפטר אם הלקוח אינו מסכים לגילוי, חלה בין אם בא כוח הצד השני יודע את המידע ובין אם לאו. עוד נוסף, כי אנו משאירים בצריך עיון את השאלה, האם בהליכי בג"צ או בהליכים דומים בהם מוגשים תצהירים לא מפורטים התומכים בכתבי טענות, יש לעורכי הדין חובה מוגברת בשל ציפיית בית המשפט הקונקרטי מהם לוודא את אמיתות העובדות שהתצהיר מפנה אליהן. (החלטה מספר את 64/11)

הערת העורכת מדובר באחת הסיטואציות הקשות בפניה ניצב עורך דין בייצוג לקוח כאשר חובתו כלפי בית המשפט ובכללה החובה שלא להטעות את בית המשפט מתנגשת עם חובת הנאמנות ללקוח וחובת הסודיות. ההחלטה לעיל מבטאת איזון בין החובות המתנגשות לאור נסיבות המקרה הקונקרטי.